
Vergaderjaar 2019–2020

28 676

NAVO

Nr. 335

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 maart 2020

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan ten behoeve van de bijeenkomst van de NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken op 2 en 3 april a.s. te Brussel.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

GEANNOTEEERDE AGENDA NAVO MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Op 2 en 3 april 2020 is een bijeenkomst van de NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken voorzien. Nu ook de laatste bondgenoot zijn ratificatieproces heeft afgerond, zal dit de eerste ministeriële bijeenkomst zijn met Noord-Macedonië als 30e lid.

In verband met het COVID-19 virus ligt het in de lijn der verwachtingen dat deze vergadering, net als die van de Europese Raad en van de G7, via video-verbinding zal plaatsvinden en beperkt zal worden tot één dag(deel). De agenda zal bestaan uit twee werksessies. Het is evenwel zeer goed mogelijk dat ontwikkelingen omtrent COVID-19 van verdere invloed zullen zijn op de agenda en/of de vorm van de bijeenkomst.

Tijdens de eerste werksessie zal gesproken worden over het Zuiden, dat wil zeggen het Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Sahel, alsmede over Irak en Afghanistan. Bovendien zal tijdens deze sessie de start van het *forward looking reflection process*, waarover uw Kamer werd geïnformeerd in het verslag van de Leaders» Meeting te Londen¹, worden gemarkeerd. Tijdens de tweede werksessie zal gesproken worden over strategische stabiliteit.

Het Zuiden

Ministers van Buitenlandse Zaken zullen spreken over de uitwerking van het principebesluit van NAVO-ministers van Defensie van 12 februari 2020 met betrekking tot de uitbreiding van de NAVO Missie Irak (NMI)². Het betreft daarbij aanvullende trainingsactiviteiten in de directe omgeving van Bagdad die binnen het bestaande mandaat vallen en die zullen worden overgenomen van de anti-ISIS coalitie (*Operation Inherent Resolve*, OIR).

De ministers zullen tevens een bredere strategische discussie hebben over mogelijke additionele betrokkenheid van de NAVO in Noord-Afrika, de Sahel en het Midden-Oosten. Nederland is voorstander van een 360 graden benadering waarin de aandacht voor dreigingen uit alle richtingen in balans is. Voor Nederland zullen de volgende elementen van belang zijn in de discussie over een mogelijk aanvullende NAVO-inzet in de genoemde regio's. Allereerst dient de NAVO duidelijk toegevoegde waarde te hebben. Daarnaast dient de inzet van de NAVO complementair te zijn aan reeds lopende activiteiten. In veel landen aan de zuidflank (bv. Tunesië, Irak, Jordanië) zijn meerdere actoren actief. Wat de NAVO doet moet dan ook goed afgestemd zijn binnen de internationale gemeenschap, bijvoorbeeld met de EU, maar ook met de VN, Afrikaanse Unie en Anti-ISIS Coalitie. Ook dient de inzet van de militaire middelen complementair te zijn aan diplomatieke middelen en aan inzet op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Bovendien dient de NAVO slechts op te treden in overleg met en op uitnodiging van de betreffende landen. Ten slotte is het van belang dat ook de VS gecommitteerd blijft met capaciteiten.

Tevens zullen ministers met elkaar spreken over de situatie in Afghanistan en Syrië. Deze beide dossiers zijn op het moment van afronden van deze brief sterk in beweging.

¹ Kamerstuk 28 676, nr. 331

² Kamerstuk 28 676, nr. 334

Op 29 februari jl. ondertekenden de Amerikaanse regering en de Taliban in Doha een akkoord. Hierin committeerde de VS zich om binnen 135 dagen na sluiting van het akkoord het troepenniveau terug te brengen tot 8.600 personen. Het troepenniveau van de NAVO-missie Resolute Support wordt in diezelfde periode gedeeltelijk omlaag bijgesteld. De missie blijft vooralsnog dezelfde taken uitvoeren. Tijdens de werksessie spreken bondgenoten over deze recente ontwikkelingen, over de eerste 135 dagen en over de fase daarna. Nederland blijft gecommitteerd aan duurzame vrede in Afghanistan en ziet het akkoord als een eerste stap in die richting. Het is van groot belang dat zo snel mogelijk het afgesproken inclusieve intra-Afghaans vredesproces van start gaat.

Tijdens deze werksessie zal ook worden gesproken over de situatie in Syrië. Het akkoord tussen Rusland en Turkije over de situatie in Idlib dat op 5 maart jl. werd afgekondigd, heeft in de eerste dagen tot een afname van het geweld en enige verlichting van de ergste humanitaire noden geleid. Voor een duurzame oplossing is echter een breder politiek akkoord nodig en uiteindelijk een inclusieve politieke oplossing voor het hele land.

De Turkse positie in het noordwesten van Syrië, waar het zich op basis van afspraken met Rusland bevindt, is een moeilijke. Het staakt het vuren is broos. Op dit moment is het aantal Syriërs dat op de vlucht is geslagen richting de Turkse grens afgenomen. In het licht van de ontwikkelingen in Idlib vroeg Turkije op 28 februari jl. tijdens de voor art. 4 consultaties ingelaste bijeenkomst van de Noord-Atlantische Raad om steun van de bondgenoten. Binnen de NAVO wordt nu bezien of betere invulling mogelijk is van eerder door de NAVO getroffen maatregelen, de zogenoemde *Tailored Assurance Measures for Turkey* (2016). Er is dus geen sprake van extra maatregelen bovenop reeds bestaande afspraken. Turkije wordt al langere tijd ondersteund bij versterking van de luchtverdediging. Nederland verleent steun op humanitair gebied in de regio.

NAVO-reflectieproces

Staatshoofden en regeringsleiders stemden tijdens de NAVO Leaders» Meeting op 3 en 4 december jl. in met een zogenoemd «*forward looking reflection process*» dat tot doel heeft de politieke dimensie van de NAVO te versterken. Dit proces zal onder leiding staan van de secretaris-generaal van de NAVO, die daartoe thans een groep van externe experts samenstelt om hem te adviseren.

De groep zal een rapport opstellen met daarin adviezen over de versterking van de politieke dimensie van de NAVO. De adviezen zijn van niet-bindende aard. Het is de bedoeling dat dit rapport zal worden afgerond voor de bijeenkomst van NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken in december 2020, waarna de bevindingen worden meegenomen in het reflectieproces. De resultaten van het reflectieproces zullen worden bekrachtigd tijdens de eerstvolgende NAVO Top (in 2021).

Nederland ziet graag dat in het rapport onder andere aandacht wordt besteed aan hoe de NAVO toegerust is en blijft op (toekomstige) dreigingen (360 gradenbenadering) en hoe het principe van solidariteit en eenheid kan worden geborgd en versterkt. Ook hecht Nederland eraan dat aandacht wordt besteed aan wapenbeheersing en aan de relatie tussen de NAVO en andere organisaties zoals de VN, de EU en de OVSE. Met betrekking tot de EU is daarbij van belang rekening te houden met het feit dat ook deze organisatie bezig is met een «reflectieproces» (Europese Conferentie).

Strategische stabiliteit

Tijdens deze werksessie zal in navolging van de bijeenkomst van NAVO-ministers van Defensie van 12 en 13 februari³, gesproken worden over de ontwikkelingen in de wereldwijde strategische omgeving en de gevolgen daarvan voor de Euro-Atlantische veiligheid en stabiliteit, waaronder de implicaties van de INF-raketsystemen die Rusland opstelt. De ministers zullen spreken over de veranderde veiligheidssituatie als gevolg van de Russische productie en introductie van het SSC-8 grondgelanceerde kruisvluchtwapen, wat heeft geleid tot de teloorgang van het INF-verdrag. Binnen de NAVO wordt verder gesproken over hoe het bondgenootschap op een verantwoorde en proportionele wijze moet reageren teneinde de bondgenootschappelijke veiligheid blijvend te kunnen garanderen in deze nieuwe werkelijkheid, zonder dat het Russische handelen instinctief wordt gespiegeld. Nederland levert een actieve bijdrage aan deze gesprekken. Wat Nederland betreft dient de NAVO-reactie te bestaan uit een gebalanceerd en proportioneel pakket van maatregelen op het gebied van afschrikking en verdediging, de handhaving van druk en dialoog in de relatie met Rusland en het voorkomen van het voeden van een destabiliserende wapenwedloop. De NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken zullen zich tijdens deze bijeenkomst in het bijzonder buigen over de gevolgen voor wapenbeheersing van dit Russische handelen en de toekomst van wapenbeheersing meer in het algemeen.

De ministers zullen ook spreken over het belang van wapenbeheersing in het Euro-Atlantische gebied. Zoals bekend stelt het kabinet zich op het standpunt dat een verantwoorde verdediging van het NAVO-grondgebied hand in hand moet gaan met wapenbeheersing. Op de korte termijn maakt de Russische houding een nieuw wapenbeheersingsverdrag weinig waarschijnlijk. Het voorstel van president Poetin voor een Europees moratorium op de stationering van kruisvluchtwapens is niet redelijk zolang Rusland zelf wel zulke INF-raketsystemen opstelt in Europa en geloofwaardige wederzijdse verificatie weigert. Nederland dringt bij de VS en Rusland aan op verlenging van het New START verdrag. Dit zou ruimte bieden voor onderhandelingen over een verdrag waarin meer systemen kunnen worden ondergebracht. Nederland is verder een voorstander van het betrekken van meer partijen bij de onderhandelingen over wapenbeheersing. In NAVO-verband wordt momenteel gewerkt aan maatregelen en voorstellen op het gebied van risico reductie en wapenbeheersing, voor de korte en langere termijn. Er is inmiddels een pakket aan voorstellen voor de modernisering van het Weens Document overeengekomen waarover met Rusland in OVSE-kader kan worden onderhandeld. NAVO-bondgenoten willen bovendien met Rusland in gesprek over adequate uitvoering (door Rusland) van het Open Skies Verdrag. Het Open Skies Verdrag is een van de pijlers van de Europese conventionele wapenbeheersings-architectuur en – zeker zo belangrijk- vormt een vertrouwenwekkende maatregel op zich, mede vanwege de directe militaire contacten die de uitvoering van het verdrag met zich brengt.

Ten slotte zullen de ministers bespreken hoe China beter te betrekken bij discussies over strategische stabiliteit en op welke wijze – onder meer door effectievere betrokkenheid – gereageerd kan worden op China's opkomst. Nederland is van mening dat China een grotere verantwoordelijkheid moet nemen voor wapenbeheersing. Nederland steunt dan ook de wens van de VS om China te betrekken bij eventuele onderhandelingen over een toekomstig New START verdrag.

³ Kamerstuk 28 676, nr. 334